

УДК: 504.05:616.995.1

**АНТРОПОГЕННА ЗМІНА ДОВКІЛЛЯ ЯК ФАКТОР ПОШИРЕННЯ
ПАРАЗИТАРНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ЛЮДИНИ**

Т.І. Шевчук, В.М. Шкарупа, С.С. Хлєстова

Вінницький національний медичний університет імені М.І. Пирогова

shevti1@mail.ru

Поширення паразитарних захворювань людини на сьогодні є досить актуальною проблемою, оскільки вони залишаються однією з основних причин інвалідизації і смертності населення в світі. За даними ВООЗ щорічно від інфекційних і паразитарних захворювань гине близько 15 – 16 млн. людей. В світі паразитарними інвазіями уражено більше мільярда людей, що носить глобальний масштаб проблеми. Більше 200 млн. людей хворіють на малярію, приблизно така ж кількість населення страждає трипаносомозом, шистосомозами та філяріатозами. Більше 90 % населення земної кулі уражені гельмінтозами.

Враховуючи глобальний характер проблеми, метою даної роботи стало дослідження причин широкого розповсюдження інфекційно-інвазивних хвороб, а також вивчення проявів і механізмів епідемічного процесу.

Одним із факторів, які сприяють поширенню паразитарних хвороб, є антропогенна зміна довкілля. Погіршують епідеміологічну ситуацію по інвазивним захворюванням певні процеси сучасного суспільства, такі як низький матеріальний рівень життя, політичні та економічні конфлікти, зростаюча міграція населення, екологічні зміни навколишнього середовища. Значний вплив на розвиток епідеміологічного процесу мають деякі соціальні чинники: рівень соціально-економічного розвитку країни, якість і доступність медичної допомоги населенню, традиції і звичаї людей певної території, рівень санітарної культури населення, ступінь комунального благоустрою території, планове проведення профілактичних заходів тощо. Санітарна культура населення не лише попереджає зараження, а й визначає своєчасність звертання за медичною допомогою. Для підвищення рівня санітарної культури населення проводять санітарно-освітню роботу, у якій повинні активно брати участь медичні працівники.

Виникнення епідемічно значущих паразитозів може відбутися в результаті вторгнення людини на територію поширення певного захворювання в природі, тобто в природне вогнище. Розвиток землеробства, розробка нових земель, розташування пасовиськ домашніх тварин поблизу долин річок, в лісостеповій зоні, промислове освоєння територій, будівництво доріг, видобуток корисних копалин – всі ці форми господарської діяльності людини при вторгненні в природні осередки певних захворювань призводять до формування антропоургічних вогнищ.

Ще однією з причин поширення паразитарних захворювань є інтенсивний процес урбанізації, яка на теперішній час набула глобального характеру і активно змінює природні угруповання. Це в свою чергу спричинює перетворення біоценотичної структури природних вогнищ цілого ряду зоонозних інфекцій та інвазій. Так, відбувається адаптація паразитів, носіїв і переносників до урбанізованого середовища і утворення своєрідної міської фауни. Також відмічається розширення території міст за межі природних вогнищ, що обумовлює підвищення частоти контактів міського населення з компонентами природних паразитарних систем і сприяє активізації механізмів передачі зоонозних інвазій.

Таким чином, між організмом хазяїна і паразита формуються складні взаємовідносини при умові обов'язкового впливу на цю систему факторів навколишнього середовища. Господарська діяльність людини пов'язана з активною зміною довкілля, в якому паразити або знаходять сприятливі умови для свого існування, або гинуть під дією імунної системи людини, або змушені пристосуватися до модифікованих умов довкілля, змінюючи свої властивості, внаслідок чого з'являються нові, раніше невідомі науці організми, які здатні викликати захворювання з важким перебігом, що важко піддаються лікуванню.

Кваліфікований лікар має врахувати всі фактори, що впливають на паразитарну систему з метою правильної оцінки вірогідності виникнення і поширення певного захворювання, а також вибору оптимальної лікувальної тактики.